

Monikkala

Monikkala Gård -kasvattajanimellä parikymmentä ratsuvarsaa kasvattanut Johanna af Enehjelm ei ole koskaan omistanut itse kartanoa. Kun hänen isänsä 20 vuotta sitten halusi luopua kartanonpidosta, perheen kesken sovittiin tilan siirtyvän suoraan tytär Louise Andersinille.

TEKSTI: MARGIT TICKLÉN

KUVAT: MARGIT TICKLÉN JA JOHANNA AF ENEHJELMIN ALBUMIT

Hämeenlinnan lähellä Janakkalassa sijaitseva Monikkalan kartano on ollut olemassa jo 1500-luvun alusta lähtien. Sen omistajissa oli Ruotsin ja Venäjän vallan aikana niin aatelisia, palkkasotureita, linnanvoutteja kuin tuomareitakin. Vuonna 1989 kartano siirtyi af Enehjelmin suvulle.

- Kartanon osti isoisäni Edvard af Enehjelm, kertoo Johanna, 72.

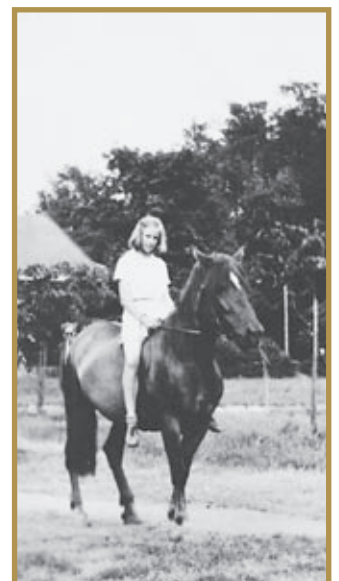
- Hänen jälkeensä kartanoon muutti isäni Erik vuonna 1937. Muistan vielä, kuinka joku tallimies nosti minut lapsena kartanolla kärryjen edessä olleen mustan työhevosiin selkään. Tilanne jäi mieleeni, koska hevosella oli valkoinen harja ja häntä.

Hevoskuriirina ja lehmipaimenena

Monikkalan kartanolla oli sota-aikaa lukuun ottamatta aina vähintään 15 työhevosta. Lehmä

oli 40. - Kymmenvuotiaana olin jo itse oppinut valjastamaan hevosen. Joinakin sunnuntaiaamuna laitoin työhevosen kärryjen tai reen eteen ja ajoin viisi kilometriä Turenkiin hakemaan postin. Myö-

”Muistan vielä kun joku tallimies nosti minut lapsena mustan työhevosiin selkään”

Johanna af Enehjelm ja Nina-hevonen

Monikkalan kartano tuli af Enehjelmin suvun omistukseen vuonna 1989.

hemmin kävin perheen asioilla Hämeenlinnassa asti ja jos lehmät olivat aitaamattomilla odelmapelloilla, ratsain lehmipaimenessa. Paimenessa oltiin aamulla ja iltapäivällä noin neljä tuntia kerrallaan.

- Kerran olin paimenessa sodasta palautetulla Leolla. Se hypäsi yhden avo-ojan yli aika huolimattomasti ja minä jäin kaatuesamme osittain sen alle. Loukkasin siinä jalkani niin, että olen vähän ontunut sitä koko ikäni

Hevosta oli pakko käyttää myös pitkiin matkoihin, koska sota-aikaan autojen polttoainetta ei saanut mistään. Kun tilanne kävi oikein tukalaksi, Johanna lähetettiin Ruotsiin turvaan.

- Se oli vuonna 1944, hän muistelee.

- Olin Ruotsissa tuttavien suurtilalla, jossa kasvatettiin paitsi ardenereita myös laukkahevosia. Siellä ajattelin ehkä ensimmäisen kerran, että haluaisin itselleni lämminverihevosien. Ryhdyin lukemaan Hästen-hevoslehteä, joka oli Ridsportin edeltäjä.

Kun Johanna palasi Suomeen, Hästen ja kotimainen Hevostalouden tilattiin myös Monikkalaan.

Koulua Johannan piti käydä Helsingissä. Koska hän asui Helsingissä Mannerheimintielle, vapaa-aika kului paitsi käsipalloillessa myös Ruskeasuon talleilla. Siellä saattoi nähdä armeijan ratsujen saapuvan Taivallahdesta.

Johanna af Enehjelm on kantakirjannut lähes kaikki tammansa.

Louise ja Johanna Nemesis-hevosien kanssa Monikkalan päärakennuksen edessä.

”MG Maharani on juuri sellainen jalotyypinen hevonen josta pidän”

Maharani, Labranda ja Mohikan laitumella.

- Niiden oma talli oli siinä, missä nykyään on soutustadion. Sieltä hevoset kävelytettiin Mechelininkatua Ruskeasuolle harjoitussiin. Kun pyysin, sain joskus istua niiden selässä heidän paluumatkallaan.

Itse Ruskeasuolla vaikuttivat tuolloin legendaariset kouluratsastusnimet kuten eversti Kivikari, Oleg Fabergé, Keskustallin perustaja Anderson ja Yngve Bützow. - Otin 20 ratsastustuntia itseltään Yngve Bützowilta. Bützow oli hyvin jämpä opettaja, jonka oppi oli ytimekästä: kantapäät alas, kädet hiljaa ja selkä suoraksi. Erityisesti muistan, että hänen voltin pienennys- ja suurennusharjoitukseensa olivat todella tehokkaita. Niiden avulla hevonen tuli ratsastettua kuolaimelle ihan huomattavasti.

Kasvatus alkoi Fabrikatsijasta

Perheenperustamisvaiheessa Johannan hevosharrastuksessa oli pitkä tauko. Uusi sysäys tuli, kun tytär Louise aloitti ratsastustunni 1970-luvun alussa.

- Kesällä 1975 näimme lehdesissä ilmoituksen, että kaksi venäläistä tammaa myydään tai vaihdetaan henkilöautoon. Saimme lopulta ostettua ilmoituksen hevosta toisen, viisivuotiaan budjonitamma Fabrikatsijan (i. Referat, ei. Braslet SOV).

Pian Fabrikatsija kuitenkin loukasi jalkansa. Kun jalka ei parantunutkaan kestänyt hyppäämistä, Louiselle hankittiin toinen hevonen.

- Fabi jäi minun hoidettavakseni, mikä oli aika odottamaton käänne. Fabilla oli takanaan lyhyt mutta voittoa laukka. Sen ennätys oli 1.04, joten aikamoisen pommien päällä siinä istui. Sänkkipellolla se meni ihan matalaksi ja oikein ampaisi vauhtiin. Pysähtymään sitä ei saanut muuten kuin kääntämällä voltille. Mutta Fabista tuli elämäni hevonen, se eli 26 vuottaaksi.

Fabin ensimmäinen varsa, rautias ori Fortis (i. Vincent STS) syntyi 1978. Sittemmin se sai vielä kaksi orivarsaa, molemmat Kyra Kyrklundin kouluoreista: ruunikon Romanon 1986 Ramon Navarosta ja tummaruunikon Mohikanin Mator II:sta vuonna 1990.

Toinen tamma Johannan elä-

mään tuli, kun Louisen Etvia (i. Vodjom, ei. Akbar I) vuoden kestäneen Saksan reissun jälkeen kotiutui sekini Espoon Gumböleen.

- Etvia oli nuori ja kouluttamaton, ei minulla ollut sille paljon käyttöä. Liisasin sen Jukka Kallungille. Häntä Etvia kiinnosti, koska sillä oli trakehnerisä ja saksalainen emä. Etvian ensimmäinen varsa syntyi Jukan nimiin Kytjällä 1987 ja sen nimeksi tuli Private Dancer II. Varsan isä oli englantilainen täysveri Sir Herbert STS (i. Pampered King xx, ei. Phideas xx). Seuraavana vuonna teetin itsellenikin Etviasta ja Sir Herbertistä varsan, sen nimeksi tuli Queen Ida.

Venäläisen rinnalle arabiverta

Koska Johanna asui Helsingissä, oli tammojen varsottaminen ongelmallista. Sopivaa paikkaa oli vaikea löytää ja hintaakin niille kertyi.

- Jouluna 1986, kun tulin joulunviettoon kartanolle, Louise oli juuri ostanut tilan itselleen. Sovin hänen kanssaan, että voisin pitää hevosiani kartanon tallissa, kunnes täytän 70. Sitten vain jotenkin jän itsekini kartanoon asumaan.

Monikkalassa tammojen määrä kasvoi. Fabin ja Etvian rinnalle tuli keväällä 1987 vaihtokauppana saatu ruunikonkimo arabitamma Mexicana DK STS (i. Mexi SE ox, ei. Kossak PL ox). Sillä oli ennestään neljä varsaa ja Johannalle tullessaan se kantoi oriista Piastr SU (i. Aswan EG ox, ei. Salon SU ox).

- Siitä yhdistelmästä syntyi orivarsa Marakesh. Kolme vuotta myöhemmin Mexicana varsoi tamma MG Maharaniin (i. Mator II), joka on tällä hetkellä ainoa omistamani hevonen. Se on kantakirjassa toisella palkinnolla ja juuri sellainen jalotyypinen hevonen, josta pidän. Se on saanut minulla kaksi varsaa, MG Paraffinan Königin's Sohnista ja MG Saharan Kansasista.

- Paraffina on tietääkseni tarkoitus kantakirjata tänä vuonna: se asuu Boen kartanon tallissa ja sillä kilpaillaan kouluratsastuksessa. Paraffinan 2003 syntynyt orivarsa MG Fernando Fair Playsta oli viimeinen oma kasvattini. Se sai Katja Kuistilalle siirrettyään yksivuotiaana Ypäjällä näyttelyssä ykköspalkinnon, mutta valit-

tavasti kuoli kaksivuotikesänään orilaitumella. Maharaniin toiselle varalle Saharalle syntyi elokuun alussa varsa Fair Playsta.

- Olen liisannut Maharaniin Jukalle ja se asuu hänen tallissaan Taivassalossa. Jukalla on siitä jo kaksivuotias orivarsa, jonka isä on Playboy, ja kesällä 2007 odotamme Maharaniin varsovan trakehnerori Donaukaiserista. Siitä varasta tulee sitten minun ja Jukan yhteinen.

Tavoitteena jalous

Rodut sinänsä ovat olleet Johannalle tärkeitä, mutta entistä kevyempiä ja ryhdikkäämpiä varsoja saadakseen hän on lisännyt niihin täysveristä ja arabia. Hänen tammoissaan on ollut venäläisen ja arabin lisäksi myös oldenburgilainen, holsteiner, ranskalainen ja puhdas hannover.

- Ranskalaisen Gaie de St Colomben 2002 syntynyt varsa MG Gaudi (i. Kansas) on löytänyt tiensä kouluratsastaja Marissa Henttiselle samoin kuin kantatammani Etvia. Henttiselle Etvia on kuulemma tehnyt vielä kolme varsaa.

- Puhdas hannoveritamma Greenwich (i. Greenhorn, ei. Efendi) tuli minulle Kajaanista. Se oli kimo ja laukkasi kuin arabi, mutta itse asiassa sillä oli ikivanha saksalainen sukutaulu. Se muistutti ulkonäöltään vähän muinaiseläintä ja näytti paljon isommalta kuin oikeasti oli.

- Greenwich teki 1996 varsan Greencard englantilaisesta täysveri National Zenithistä. Seuraava varsa, 1998 syntynyt MG Gladiola, oli Landlordista. Gladiola taas sai jo nelivuotiaana Kansasista MG Glendora -nimisen varsan, jonka sitten myin Satu Laineelle. Hän vei Glendoran vuonna 2005 Kyvyt esiin -loppukilpailuun asti ja siellä se sijoittui hienosti kolmanneksi.

- Gladiola asuu tätä nykyä Jensesneillä Soukassa ja on ilmeisesti siemenetty Centimorilla. Greenwich itse sai minulla vielä varsan Königin's Sohnista (MG Pickpocket, synt. 1999) ja uudella omistajallaan Cadre Noirista (Cd, synt. 2002). Greenwichin kaikilla varsoilla olen huomannut kaksi yhteistä piirrettä; niillä on tahdikas ravi ja määrätietoinen luonne.

Tytär pitää täysihoitotallia

Johannan kolmen vuosikymmenen aikana kasvattamista hevosta pisimmälle eli kolmanteen polveen voi seurata arabitamma Mexicanan jälkikasvaa. Läheisiksi ehtivät käydä myös lyhyemmän siitosuran tehneet hevoset kuten ensimmäisen palkinnon Furina (i. Freiherr, ei. Duden I), joka on haudattu Monikkalaan, karkkilalaisesta autotallista "löytynyt" pienehkö holsteinertamma Ramada (i. Raimondo, ei. Marlon xx) ja Saksassa syntynyt Wasso (i. Waidwerk, ei. Wiesenbaum xx).

- Furina oli 1999 ensimmäisiä suomalaisia tammoja, jotka astutettiin ruotsalaisori Cardentolla. Nyt se on Ruotsissa hyvin kysytty ori. Wasso taas oli samaa 1800-luvun kantaori Teddytä tulevaa täysveriliinjaa kuin Fabrikatsija, tietää Johanna.

- Wassosta sain yhden varsan, MG Arrakin (i. Angard).

- Kaikkein erikoisimman värinen tammoistani oli ruotsalainen puoliverin Katalais Gyllenlakk (i. Robin Z, ei. Jovial). Se oli kellanruunikko eli aivan lakkojen värinen. Sille syntyi Monikkalassa yksi varsa, tamma MG Anisett (i. Angard). Nykyiselle omistajalleen Merja-Liisa Toivoselle Katalais Gyllenlakk on vuosi sitten tehnyt komean orivarsan Centimorista.

Kun tytär Louisen kanssa sovitto 70 ikävuoden rajapyykki tuli pari vuotta sitten vastaan, Johanna teki hevoisiin liittyvistä tunneksista huolimatta radikaalin ratkaisun.

- Laitoin kaikki omistamani hevoset "nippuun" ja niille sopivan hinnan, jolla toivoin Eeva-Liisa Penttilän ottavan ne. Tiesin, että Eeva-Liisalla olisi kontaktit saada hevoset eteenpäin ja oikeisiin käsiin. Minulle jäi edelleen Maharani ja mahdollisuus iloita siitä, että tammojeni suvut jatkuvat maailmalla.

Toisaalta Johanna saa päivittäin nauttia lähietäisyydeltä myös hevoisten uudesta tulemisesta Monikkalaan. Louise on koulututtanut Ypäjällä ratsastuksenohjaajaksi ja pitää kartanon tallissa kymmentä täysihoitohevosta.

- Minun perujani täällä on laituilla korkeat puuidat, maneesi ja EU:n vaatimukset täyttävä lantala. Varsojen kasvatukseen Monikkalassa oli erittäin hyvät tilat. ♦